

At: Gadeirydd ac Aelodau'r Pwyllgor
Llywio'r Gymraeg

Dyddiad: Tachwedd 2019

Rhif Union: 01824 712589

ebost: democratic@sirddinbych.gov.uk

Annwyl Gyngorydd

Fe'ch gwahoddir i fynychu cyfarfod y **PWYLLGOR LLYWIO'R GYMRAEG, DYDD MAWRTH, 12 TACHWEDD 2019** am **10.00** am yn **YSTAFELL BWLLGOR 1A, NEUADD Y SIR, RHUTHUN**.

Yn gywir iawn

G Williams

Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democraidaidd

AGENDA

1 YMDDIHEURIADAU

2 DATGANIADAU O FUDDIANT (Tudalennau 3 - 4)

Aelodau i ddatgan unrhyw gysylltiad personol neu gysylltiad sy'n rhagfarnu yn y busnes a nodwyd i'w ystyried yn y cyfarfod hwn.

3 MATERION BRYD FEL Y'U CYTUNWYD GAN Y CADEIRYDD

Hysbysiad o eitemau y dylid, ym marn y Cadeirydd, eu hystyried yn y cyfarfod fel materion brys yn unol ag Adran 100B (4) Deddf Llywodraeth Leol 1972.

4 COFNODION (Tudalennau 5 - 12)

Derbyn cofnodion cyfarfod Pwyllgor Llywio'r Gymraeg a gynhaliwyd ar 9 Gorffennaf 2019 (copi ynghlwm).

5 ADBORTH COMISIYNYDD CYMRAEG (Tudalennau 13 - 18)

Derbyn diweddariad ar wiriadau cydymffurfio a wneir gan Gomisiynydd Cymraeg.

6 CYNNYDD GYDA SAFONAU IAITH CYMRU (HUNAN ASESU)

Ystyried diweddariad gan yr Arweinydd Tîm - Cyfathrebu a Rheoli
Ymgyrchoedd ar yr Hunanasesiad.

7 DIWEDDARIAD EISTEDDFOD YR URDD

Derbyn diweddariad gan yr Arweinydd Tîm - Cyfathrebu a Rheoli
Ymgyrchoedd ar y cynnydd gyda'r Eisteddfod yr Urdd.

8 STRATEGAETH IAITH GYMRAEG - BUSNES AC ECONOMI

Derbyn cyflwyniad gan Rheolwr y Tîm a'r Rhaglen Datblygu Economaidd a
Busnes ar yr ochr Fusnes gyda'r Safonau Cymraeg.

9 RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL (Tudalennau 19 - 20)

Ystyried rhaglen gwaith i'r dyfodol y pwyllgor (copi ynghlwm)

MEMBERSHIP

Y Cynghorwyr

Ellie Chard
Ann Davies
Tony Flynn
Huw Hilditch-Roberts
Arwel Roberts

Anton Sampson
Graham Timms
Joe Welch
Emrys Wynne

COPIAU I'R:

Holl Gynghorwyr er gwybodaeth
Y Wasg a'r Llyfrgelloedd
Cynghorau Tref a Chymuned

DEDDF LLYWODRAETH LEOL 2000

Cod Ymddygiad Aelodau

DATGELU A CHOFRESTRU BUDDIANNAU

Rwyf i,
(enw)

*Aelod /Aelod cyfetholedig o
(*dileuer un)

Cyngor Sir Ddinbych

YN CADARNHAU fy mod wedi datgan buddiant ***personol / personol a sy'n rhagfarnu** nas datgelwyd eisoes yn ôl darpariaeth Rhan III cod ymddygiad y Cyngor Sir i Aelodau am y canlynol:-
(*dileuer un)

Dyddiad Datgelu:

Pwyllgor (nodwch):

Agenda eitem

Pwnc:

Natur y Buddiant:

(*Gweler y nodyn isod*)*

Llofnod

Dyddiad

Noder: Rhwng ddigon o fanylion os gwelwch yn dda, e.e. 'Fi yw perchennog y tir sy'n gyfagos i'r cais ar gyfer caniatâd cynllunio a wnaed gan Mr Jones', neu 'Mae fy ngŵr / ngwraig yn un o weithwyr y cwmni sydd wedi gwneud cais am gymorth ariannol'.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

PWYLLGOR LLYWIO'R GYMRAEG

Cofnodion cyfarfod o'r Pwyllgor Llywio'r Gymraeg a gynhaliwyd yn Ystafell Gynadledda 1a, Neuadd y Sir, Rhuthun ar Dydd Mawrth, 9 Gorffennaf 2019 am 10.00 am.

YN BRESENNOL

Y Cynghorwyr Ann Davies, Huw Hilditch-Roberts, Arwel Roberts, Tony Thomas, Graham Timms (Cadeirydd) ac Emrys Wynne (Is-Gadeirydd)

HEFYD YN BRESENNOL

Arweinydd Tîm – Cyfathrebu a Rheoli Ymgyrchoedd (GW); Swyddog yr Iaith Gymraeg (MC); Y Gweinyddwr Perfformiad a Systemau (EJ); Cyfarwyddwr Corfforaethol Cymunedau (NS); Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd a Gweinyddwr Pwyllgor (HB).

1 YMDDIHEURIADAU

Y Cynghorwyr Ellie Chard, Tony Flynn a Joe Welch.

2 DATGAN CYSYLLTIAD

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau.

3 MATERION BRYN FEL Y CYTUNWYD GAN Y CADEIRYDD

Cododd y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd eitem yn ymwneud â phenodi Cadeirydd ac Is-gadeirydd.

PENDERFYNWYD: bod y Cyngorydd Graham Timms yn cael ei benodi'n Gadeirydd a'r Cyngorydd Emrys Wynne yn cael ei benodi'n Is-Gadeirydd.

4 COFNODION

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod Pwyllgor Llywio'r Iaith Gymraeg a gynhaliwyd ar 19 Mawrth 2019.

PENDERFYNWYD: derbyn a chymeradwyo cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 19 Mawrth 2019 fel cofnod cywir.

5 EISTEDDFOD YR URDD - DIWEDDARIAD

Cyflwynodd yr Arweinydd Tîm – Cyfathrebu a Rheoli Ymgyrchoedd (ATCRhY) adroddiad er mwyn rhoi diweddariad am y cynnydd hyd yn hyn ar gyfer Eisteddfod yr Urdd Sir Ddinbych 2020.

Dywedodd yr Arweinydd y byddai Eisteddfod yr Urdd ar y rhaglen o heddiw ymlaen, i sicrhau fod yr aelodau'n cael y newyddion diweddaraf.

Byddai seremoni gyhoeddi'n cael ei chynnal i hyrwyddo'r Eisteddfod ym mis Hydref. Byddai'r digwyddiad yn dechrau yn Ysgol Uwchradd Prestatyn, ac yn gorymdeithio ar hyd y Stryd Fawr ac yn parhau i Gaeau Bastion, Prestatyn. Cafodd yr aelodau wybod nad oedd yna gynllun wrth gefn, felly byddai'r digwyddiad yn ddibynol ar y tywydd.

Roedd disgwyl y bydd tua 2,000 o bobl yn y digwyddiad ym mis Hydref. Roedd ysgolion eisoes wedi dechrau paratoi posteri a baneri ar gyfer y digwyddiad. Fe fydd Swyddogion yr Urdd wedi'u lleoli ar hyd y stryd ac yn y digwyddiad yn hyrwyddo ac yn rhoi gwybodaeth i'r cyhoedd.

Diogelwch – Cynhaliwyd Asesiad Risg mewn cysylltiad â diogelwch ffordd i gerddwyr a cherbydau; gan gynnwys cau ffyrdd.

Dywedodd yr Arweinydd Tîm fod yr Urdd wedi gwneud cais am stiwardiaid i gynorthwyo â'r digwyddiad, yn bennaf at ddibenion diogelwch.

Dywedodd fod y tîm Cysylltiadau Cyhoeddus yn gweithio'n agos gyda'r Urdd i sicrhau y bydd y digwyddiad yn llwyddiannus, fe fyddai stondinau ar y cae yn ystod y prynhawn i blant a phobl ifanc.

Unwaith y bydd y digwyddiad ym mis Hydref wedi bod, bydd y tîm yn canolbwyntio ar Eisteddfod 2020.

Dylid sefydlu is-bwyllgor ym mis Medi er mwyn dechrau cynllunio ar gyfer Maes yr Eisteddfod. Y flaenoriaeth oedd pabell neu adeilad ar gyfer y prif lwyfan.

Cadarnhaodd y Rheolwr Tîm fod cynllun cyfathrebu eisoes ar waith, byddai gwefan a chyfrifon cyfryngau cymdeithasol yn cael eu sefydlu i sicrhau llif cyson o wybodaeth i'r cyhoedd.

Trwyddedu

Cafodd yr Aelodau wybod fod Sir Ddinbych eisoes wedi cytuno gyda'r Urdd i gael un trwydded oedd yn cynnwys pob perfformiad ac ati.

Yn bennaf, Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol yr Eisteddfod fyddai hyrwyddo'r digwyddiad, hyrwyddo Sir Ddinbych ei hun; pethau i wneud, lleoedd i aros, cynlluniau cludiant ac ati.

Maes arall a fyddai'n cael sylw fyddai delwedd Sir Ddinbych, bydd hyn yn cynnwys plannu blodau ar gylchfannau, addurno'r strydoedd a sicrhau fod Sir Ddinbych yn cael ei chyflwyno mewn modd da.

Dywedodd y Rheolwr Tîm y bydd diweddariad misol yn cael ei ddarparu i Aelodau o fis Medi ymlaen er mwyn sicrhau eu bod yn cael eu diweddarau a rhag ofn eu bod eisieu cymryd rhan. Bydd Sir Ddinbych yn bresennol yn yr Eisteddfod Genedlaethol yn Llanrwst hefyd.

Wrth ymateb i gwestiwn ynglŷn ag apelio am wirfoddolwyr, dywedodd y Rheolwr Tîm eu bod wedi cysylltu â chlybiau rygbi, clybiau pêl-droed, y wasg, cymunedau ac ati ac roedd yr ymateb wedi bod yn gadarnhaol.

O ran addurno, fe eglurodd y byddent yn gweithio'n agos gyda'r gwasanaethau priffyrdd a'r amgylchedd i sicrhau fod Sir Ddinbych cyfan yn cael ei addurno ar gyfer y digwyddiad.

Fe atgoffwyd yr Aelodau fod y digwyddiad yn cael ei drefnu a'i redeg gan yr Urdd. Rôl yr awdurdod lleol oedd hyrwyddo a marchnata'r digwyddiad, roedd yr ALI hefyd yn gyfrifol am drwyddedau, rheoliadau, safonau diogelwch y stondinau, diogelwch o ran cyrraedd a gadael y Maes ac ati.

PENDERFYNWYD: - derbyn a nodi'r cyflwyniad am Eisteddfod yr Urdd.

6 ADRODDIAD BLYNYDDOL I GOMISIYNYDD Y GYMRAEG

Rhoddodd yr Arweinydd Tîm – Cyfathrebu a Rheoli Ymgyrchoedd (ATCRhY) gyflwyniad am yr Adroddiad Blynyddol i Gomisiynydd y Gymraeg.

Roedd yr adroddiadau'n cael eu cyhoeddi ar wefan Sir Ddinbych bob blwyddyn er mwyn i Gomisiynydd y Gymraeg eu darllen ac os bydd ganddo unrhyw bryderon, bydd yn trefnu cyfarfod.

Roedd yr adroddiad yn adolygu prosesau a datblygiadau o fewn y Cyngor.

Un o ddigwyddiadau llwyddiannus y tîm oedd Eisteddfod y Cyngor, gyda staff o adrannau gwahanol yn cymryd rhan. Y bwriad gwreiddiol oedd cynnal Eisteddfod y Cyngor bob dwy flynedd, ond yn sgil ei lwyddiant a'r galw, bydd yn cael ei gynnal bob blwyddyn.

Fe soniodd y Rheolwr Tîm am rai o'r prosiectau parhaus sydd ar waith. Yn ddiweddar, roeddynt wedi darparu hyfforddiant i aelodau staff oedd yn gallu siarad Cymraeg ond yn ddim yn teimlo'n gyfforddus yn ysgrifennu Cymraeg, rhoddodd y cwrs hyder i staff a bu'n llwyddiant.

Dywedodd Swyddog y Gymraeg fod 22 aelod o staff wedi cofrestru i ddechrau gwersi Cymraeg ym mis Medi. Roedd staff yn cefnogi gweithgareddau megis clybiau cerdded a sesiynau paned a sgwrs. Serch hynny, fe ddywedodd ei bod hi'n cael problemau trefnu gweithgareddau i bob lefel, ond roedd y gweithgareddau presennol yn addas i'r aelodau staff.

Fe soniodd y Rheolwr Tîm am un peth penodol roedd yr Hyrwyddwyr yr Iaith Gymraeg wedi'i godi, ac roedd yn rhywbeth mae Sir Conwy eisoes wedi'i gyflwyno. Roedd modd actifadu gosodiad ar e-byst i alluogi dysgwyr i ddewis opsiynau megis Siaradwr Cymraeg, Dysgwr ac ati. Fe eglurodd fod yna nifer o newidiadau technolegol y gellir ei wneud i hyrwyddo'r Gymraeg.

Cafodd yr aelodau wybod fod yn rhaid nodi unrhyw gwynion am y Gymraeg yn yr adroddiad i Gomisiynydd y Gymraeg. Dim ond 2 gŵyn swyddogol oedd yn yr

adroddiad blaenorol, sef enw SC2 a'r ail oedd poster 'ddim yn gweithio' dros dro ar beiriant parcio.

Fe ddywedodd pan fo cwynion yn cael eu derbyn, mae'r tîm yn eu datrys ac yn cynllunio er mwyn sicrhau na dderbynnir rhagor o gwynion.

Meysydd eraill i gael sylw oedd;

- Nifer y siaradwyr Cymraeg yn y Ganolfan Alwadau
- Nifer yr aelodau staff sy'n cael gwersi Cymraeg
- Cynllun Strategol Addysg Gymraeg

Dywedodd y Rheolwr Tîm eu bod yn derbyn adroddiad blynyddol am gynnydd y staff sy'n mynychu gwersi Cymraeg. Trwy'r adroddiad byddent yn adolygu a ydi'r cwrs yn briodol i'r aelod o staff neu a fyddent yn elwa mwy ar gwrs arall.

Wrth ddod â'i gyflwyniad i ben cyn i'r aelodau gael cyfle i ddweud eu dweud, dywedodd y dylid cyhoeddi'r adroddiad, os oedd yr aelodau'n hapus ag o.

Mynegodd y Cynghorydd Emrys Wynne bryder ynghylch arwyddion ffordd. Fe eglurodd fod yna broblem gyda chwmnïau allanol yn defnyddio arwyddion ffordd dwyieithog. Roedd yn cydnabod nad oedd hyn yn broblem enfawr, ond roedd cwynion yn cael eu mynegi o'u herwydd.

Cadarnhaodd y Rheolwr Tîm eu bod yn cysylltu â'r adran berthnasol pan maent yn cael gwybod am broblem ac yn gofyn iddynt gael gwared ar yr arwyddion. Mae'r tîm wrthi'n rhoi system ar waith i sicrhau fod pob arwydd sydd wedi'i gyfieithu'n cael ei anfon atynt i'w wirio. Fe ychwanegodd fod yn rhaid i gontractwyr trydydd parti ddilyn Safonau Cymraeg yr Awdurdod.

Dywedodd fod yna ychydig o broblemau'n fewnol hefyd, wrth i staff greu eu harwyddion papur eu hunain heb ddilyn Safonau'r Gymraeg. Ar y cyfan serch hynny, roedd Sir Ddinbych yn dda iawn. Roedd y Rheolwr Tîm yn cydnabod efallai fod staff wedi gweithio mewn Awdurdodau Lleol eraill yn y gorffennol heb fod yn ymwybodol o Safonau Cymraeg Sir Ddinbych, felly yn sgil hyn, roeddynt wedi awgrymu fod Safonau'r Gymraeg yn rhan o'r broses gynefino, er mwyn iddynt fod yn ymwybodol ohonynt o'r dechrau.

Wrth ymateb i ymholiad ynglŷn â staff cymorth mewn ysgolion, eglurodd y Cynghorydd Huw Hilditch-Roberts – Aelod Arweiniol Addysg, Plant a Phobl Ifanc ei fod eisoes wedi adolygu hyn. Roedd y Sir a'r athrawon wedi penderfynu lledaenu'r gyllideb rhwng yr ysgolion i sicrhau fod rhywun â'r wybodaeth berthnasol yn yr ysgol bob dydd. Dywedodd wrth yr Aelodau mai Sir Ddinbych oedd â'r safonau Cymraeg uchaf mewn ysgolion cynradd yng Nghymru, felly roedd yn teimlo fod yr ystadegau'n adlewyrchu pa mor dda roedd y broses bresennol yn gweithio.

Gofynnodd y Cynghorydd Ann Davies gwestiwn ynglŷn â myfyrwyr Lefel A. Gofynnodd sut y gellir annog myfyrwyr i aros mewn ysgolion Cymraeg i astudio eu pynciau Lefel A.

Dywedodd y Cynghorydd Huw Hilditch-Roberts fod dosbarthiadau Chweched Dosbarth Cymraeg yn fach o ran niferoedd, gan olygu fod ysgolion yn cydweithio i agor eu cyrsiau i fyfyrwyr o ysgolion eraill. Yn anffodus, dywedodd fod cludiant bellach yn broblem a fod hynny'n peri problem i fyfyrwyr chweched dosbarth yn cyrraedd a gadael eu gwersi.

Awgrymodd y Cynghorydd Meirick Lloyd-Davies fod y problemau o ran arwyddion a safonau'r Gymraeg yn dychwelyd i'r Pwyllgor Craffu i'w hadolygu, gan ei fod yn teimlo na fu newid ers y tro diwethaf i'r mater gael ei godi. I gloi, fe ganmolodd 'Denbighshire Today' a'r rhannau yn Gymraeg.

Gofynnodd y cadeirydd i'w gyd-aelodau a oeddynt yn credu fod pethau'n gwella, ddim yn newid neu'n gwaethygu o ran y Gymraeg yn Sir Ddinbych.

Dywedodd y Cynghorydd Huw Hilditch-Roberts fod pethau wedi gwella. Aeth ymlaen i ddweud fod pobl yn fwy ymwybodol yn sgil Safonau'r Gymraeg, ac felly roedd negeseuon ffôn bellach yn ddwyieithog, roedd staff y rheng flaen yn siarad Cymraeg. Serch hynny, roedd yn cydnabod nad oedd modd i'r awdurod ddarparu popeth, mae'n rhaid i'r unigolyn fod yn fodlon dilyn y safonau.

Awgrymodd y Cynghorydd Emrys Wynne y dylai Safonau'r Gymraeg gael eu monitro yn rhan o adolygiad cyfnod prawf 6 mis yr aelod staff.

Roedd y Cynghorydd Ann Davies yn teimlo na fu gwelliannau a bod angen gwneud mwy.

Roedd y Cadeirydd yn cydnabod ei bod yn eithriadol o anodd monitro Safonau'r Gymraeg yn enwedig gyda phwysau gwaith ac ati.

PENDERFYNWYD: bod yr Aelodau yn cytuno ar gynnwys yr adroddiad.

7 PAPUR BRIFFIO AR SEFYDLIADAU PARTNER

Cyflwynodd yr Arweinydd Tîm adroddiad am sefydliadau partner. Fe eglurodd mai sefydliad oedd 'Partner Iaith' oedd yn cydweithio fel un corff ar gyfer y Gymraeg. Roedd tudalen 2 yr adroddiad yn egluro rôl eu gwaith.

Fel partner iaith, maent eisiau adolygu'r gweithgareddau yn Gymraeg a gweld beth arall y gellir ei ychwanegu, ac adolygu'r meysydd sydd ddim yn cael digon o sylw ac ati.

PENDERFYNWYD: bod yr Aelodau yn nodi cynnwys yr adroddiad.

8 FERSIWN DDRAFFT POLISI ENWI A RHIFO STRYDOEDD

Cyflwynodd y Gweinyddwr Perfformiad a Systemau Rhaglenni yr adroddiad am Bolisi Enwi a Rhifo Strydoedd.

Y rheswm roedd yr adroddiad wedi dod gerbron Grŵp Llywio'r Iaith Gymraeg oedd mater oedd yn ymwneud â chyfieithiad o'r polisi. Fe ysgrifennwyd y polisi drafft yn

Saesneg heb unrhyw ystyriaeth y byddai'r ramadeg yn newid ar ôl iddo gael ei gyfieithu; felly gofynnwyd i'r grŵp adolygu'r ddogfen o safbwynt y Gymraeg cyn iddi ddychwelyd i'r pwyllgor Craffu ym mis Tachwedd.

Wrth ymateb i ymholiad ynglŷn ag enwi strydoedd, dywedodd y Gweinyddwr fod y polisi presennol sef Deddf Iechyd y Cyhoedd 1925 yn nodi, pan fo stryd yn cael ei henwi, boed hynny yn Gymraeg neu Saesneg, mai dyna fyddai'r teitl cyfreithiol swyddogol.

Fe eglurodd nad ydynt yn annog yr arfer o newid enwau cyfreithiol gan y byddai'n achosi problemau i breswylwyr a'r Gwasanaethau Brys. Yr unig adeg y byddai enw'n cael ei newid yn gyfreithiol fyddai petai'r gwasanaeth brys yn cael trafferth dod o hyd i'r cyfeiriad.

Dywedodd y Gweinyddwr y dylai preswylwyr gynnig unrhyw newidiadau. Bu cais diweddar gan breswilydd yn llwyddiannus; roedd enwau ar dai ar stryd yn Nyserth yn hytrach na rhifau. Roedd hyn wedi achosi problemau i'r gwasanaeth ambiwlans. Lluniodd y preswylwyr ddeiseb gan olygu fod y newid wedi cael ei gymeradwyo, ac ers y newid ni fu unrhyw broblemau.

Mynegodd y Cynghorydd Emrys Wynne ei bryder y byddai enwau pwysig yn cael eu colli trwy'r broses bresennol. Dywedodd os oes yna gyfle i ddefnyddio'r Gymraeg yna dylid gwneud hynny heb unrhyw rwystrau.

Cytunodd y Cynghorydd Huw Hilditch-Roberts nad oedd modd cyfieithu Saesneg mewn rhai achosion. Cynigiodd fod y polisi'n cael ei adolygu eto. Gofynnodd pam fod angen enwau dwyieithog yng Nghymru lle nad yw hynny'n digwydd mewn gwledydd eraill. Cynigiodd fod y polisi'n cael ei adolygu a lle y bo'n bosibl, fod enwau Cymraeg yn cael eu defnyddio. Roedd yn teimlo fod technoleg, codau post, GPS ac ati sydd ar gael heddiw yn golygu y dylai fod yn hawdd lleoli unrhyw gyfeiriad, boed yn enw Cymraeg neu Saesneg.

Eiliodd y Cynghorydd Arwel Roberts gynnig y Cynghorydd Huw Hilditch-Roberts.

Roedd y Cynghorydd Graham Timms yn cytuno hefyd. Roedd yn teimlo y dylai unrhyw ystadau, ffyrdd newydd ac ati gael enw Cymraeg. Roedd yn cytuno y dylid edrych eto ar y polisi a'i rannu i ymgynghori arno.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol: Cymunedau (CDC) wrth yr aelodau nad oes modd i'r Pwyllgor wneud unrhyw benderfyniadau ffurfiol, serch hynny gallai wneud argymhelliad yn seiliedig ar drafodaethau a dadleuon y pwyllgor y dylid adolygu'r polisi ymhellach i awgrymu fod pob tŷ, stryd newydd ac ati yn cael enw Cymraeg.

Byddai'r polisi yn dychwelyd gerbron y Pwyllgor Craffu ym mis Tachwedd, ac yna'r Cabinet. Y penderfyniad fyddai i symud ymlaen â'r ystyriaethau ac argymhellion o Bwyllgor Llywio'r Gymraeg a Phwyllgor Craffu neu beidio.

Tynnodd y Cynghorydd Meirick Lloyd-Davies sylw at y ffaith y gallai rhai enwau strydoedd fod yn anghywir mewn cronfeydd data gan fod pobl yn tueddu i ddefnyddio'r enw anghywir fel arferiad. Fe awgrymodd fod y pwyllgor yn adolygu'r polisi cyfan yn drylwyr.

PENDERFYNWYD: bod Pwyllgor Llywio'r Gymraeg yn argymhell adolygiad o Bolisi Enwi Strydoedd Cymraeg.

9 RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL

Cyflwynwyd Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor i'w ystyried, a chytunodd yr aelodau ar yr ychwanegiadau canlynol:

- Partner Iaith – Gwaith Mapio
- Comisiynydd Cymraeg i fynychu'r cyfarfod nesaf

PENDERFYNWYD: - yn ddibynnol ar yr uchod, derbyn a nodi Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor.

Daeth y cyfarfod i ben am 12.06pm.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Adborth Comisiynydd y Gymraeg

Adroddiad i'r	Grŵp Llywio'r Iaith Gymraeg
Dyddiad y Cyfarfod	12/11/19
Aelod Arweiniol	Y Cyngorydd Huw Hilditch-Roberts
Awdur yr Adroddiad	Gareth Watson – Arweinydd Tîm - Cyfathrebu

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn

Mae'r adroddiad yn sôn am ganlyniadau Adroddiad Monitro Comisiynydd y Gymraeg.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Darparu'r wybodaeth ddiweddaraf ar y gwiriadau cydymffurfio a gyflawnwyd gan Gomisiynydd y Gymraeg.

3. Beth yw'r argymhellion?

Nodi'r canfyddiadau a chymeradwyo'r Cynllun Gweithredu.

4. Manylion yr Adroddiad

Bob blwyddyn, mae Comisiynydd y Gymraeg yn cynnal gwiriadau ymysg sefydliadau sy'n gweithredu Safonau'r Gymraeg sy'n statudol, er mwyn sicrhau bod y sefydliadau hynny'n cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth.

Mae tîm y Comisiynydd hefyd yn ymweld â'r Cyngor yn flynyddol er mwyn trafod y canfyddiadau ac i adrodd ar gynnydd Adroddiad blynyddol Monitro'r Gymraeg, a gytunwyd gan y Pwyllgor yn ei gyfarfod diwethaf.

Y CANFYDDIADAU

Y Cyngor oedd un o'r sefydliadau hynny a wiriwyd ac ar y cyfan roedd cydymffurfiaeth ar draws y Bwrdd.

Galwadau ffôn: Roedd yr ymchwil yn cynnwys galwadau ffôn i brif rif y Cyngor 01824 706000 yn ystod mis Awst a Rhagfyr 2018 a Chwefror 2019. Roedd dewisiadau awtomatig ar gael yn Gymraeg yn ystod y dair alwad a llwyddodd y Cyngor i ddelio â'r galwadau hyn yn gyfan gwbl drwy'r Gymraeg a darparu ymateb llawn i'r ymholiad yn Gymraeg.

Gwefan y Cyngor: Mae gwefan y Cyngor yn cynnig y Gymraeg yn rhagweithiol; mae hafan y sefydliad ar gael yn y Gymraeg, ac o'r 30 tudalen a edrychwyd arnynt yn ystod yr arolwg, roeddent oll ar gael yn Gymraeg.

Cyfyngau Cymdeithasol: Gwiriwyd 15 neges ar Facebook ac ar Twitter – roeddent oll ar gael yn Gymraeg.

Hunaniaeth gorfforaethol: Edrychwyd ar dair esiampl o hunaniaeth gorfforaethol y Cyngor – roeddent oll ar gael yn Gymraeg.

Swyddi: Edrychodd tîm y Comisiynydd ar hysbysebion swyddi (85 ohonynt). Crybwyllwyd y Gymraeg yn 75 o'r swyddi hynny; nid oedd sgiliau Cymraeg wedi eu categorio fel sgiliau hanfodol ar gyfer unrhyw un o'r swyddi; roedd sgiliau Cymraeg wedi'u categorio fel sgiliau dymunol ar gyfer 75 o'r swyddi.

Hysbysebwyd yr holl swyddi yn Gymraeg ac roedd posib ymgeisio am yr holl swyddi yn Gymraeg.

Gohebiaeth: Anfonwyd tair neges e-bost Cymraeg a thair neges e-bost Saesneg i'r cyfeiriadau canlynol: Gwiriwyd refeniw@sirddinbych.gov.uk , admissions@denbighshire.gov.uk a porthcpt@sirddinbych.gov.uk Derbyniwyd un ymateb Cymraeg o'r tair neges e-bost Cymraeg – roedd yr ymateb hwnnw'n cynnwys datganiad bod croeso i chi dderbyn gohebiaeth yn Gymraeg.

Derbyniwyd tri ymateb i'r negeseuon e-bost Saesneg. Roedd un o'r ymatebion yn cynnwys datganiad bod y Cyngor yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg.

- Dogfennau: Rhaglenni, papurau a chofnodion o gyfarfod diwethaf y Cabinet – 3/3 ar gael yn Gymraeg.
- Llyfryn, Pamffled neu gerdyn: 3/3 ar gael yn Gymraeg
- Polisi/ strategaeth / adroddiad blynyddol / cynllun corfforaethol: 3/3 ar gael yn Gymraeg.
- Papurau ymgynghori: 2/2 ar gael yn Gymraeg.
- Ffurflenni: 2 allan o 3 ar gael yn Gymraeg.

Roedd yr adborth i adroddiad monitro blynyddol y Cyngor hefyd yn gadarnhaol.

Cwestiynodd Swyddfa'r Comisiynydd y broses ar gyfer recriwtio siaradwyr Cymraeg a sut mae gwasanaethau yn canfod anghenion ieithyddol y rolau penodol.

Gofynnwyd a darparwyd manylion am yr hyn mae'r Cyngor yn ei wneud i hyrwyddo gwasanaethau'r Cyngor sydd ar gael yn Gymraeg.

Cymerodd y Cyngor y cyfle i hyrwyddo'r gwaith rhagweithiol o amgylch cyfathrebu mewnol ac ymwybyddiaeth gynyddol o'r Gymraeg o fewn y sefydliad. Adroddodd hefyd ar y cydweithio sy'n digwydd fel rhan o'r gwaith aml-asiantaeth o ran hyrwyddo'r Gymraeg yn strategol ar draws y sir. Adroddodd y Cyngor ei fod yn gyfrannwr sylweddol i'r gwaith partneriaeth ac yn arwain ar nifer o fentrau allweddol.

Un mater a godwyd yn ystod y cyfarfod oedd yr angen i adrodd ar ddarparu tystiolaeth.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau

Corfforaethol?

Mae'r penderfyniad yn cyfrannu at ddatblygiad y Gymraeg a'r diwylliant Cymreig, sy'n sylfaen i Gynllun Corfforaethol y Cyngor.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Nid oes unrhyw gostau yn gysylltiedig â'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Er nad oes angen Asesiad o'r Effaith ar Les ffurfiol ar gyfer yr adroddiad hwn, mae'n werth nodi rhai o'r manteision allweddol mewn perthynas â Deddf Lles a Chenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 a Safonau'r Gymraeg.

Un o brif elfennau'r Ddeddf Lles a Chenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yw: "Cymru â diwylliant bywiog ac iaith Gymraeg ffyniannus: Cymdeithas sy'n hybu ac yn diogelu diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg, ac sy'n annog pobl i gymryd rhan yn y celfyddydau, chwaraeon a hamdden."

Mae gan y Cyngor rôl hefyd, trwy Safonau'r Gymraeg, i hyrwyddo cyfleoedd i gymunedau lleol gymryd rhan mewn gweithgareddau Gymraeg.

8. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Y prif risg yw'r risg i enw da'r awdurdod, gan ein bod eisoes wedi ymrwymo yn ein Strategaeth Iaith Gymraeg a thrwy Safonau'r Gymraeg i gynyddu defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle ac o fewn cymunedau.

9. Cynllun Gweithredu

CAM GWEITHREDU	PWY	PRYD
Adrodd ar faterion i'r adran berthnasol	Manon Celyn	Tachwedd 2019
Cyfarfod ag AD i drafod gofynion Cymraeg mewn hysbysebion swyddi ac annog gwasanaethau i roi mwy o bwyslais ar y Gymraeg mewn rolau allweddol gyda'r cyhoedd	Manon Celyn	Tachwedd 2019
Cyfathrebu mewnol i atgoffa staff o'u dyletswydd i gydymffurfio â Safonau'r Gymraeg o ran ateb y ffôn, ymateb i ohebiaeth	Manon Celyn	Tachwedd 2019 - Mawrth 2020
Cynnal ymchwil mewnol, canol y flwyddyn i wirio cydymffurfiad	Manon Celyn	Ebrill 2020

RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL PWYLLGOR LLYWIO'R IAITH GYMRAEG

Cyfarfod	Eitem (disgrifiad / teitl)	Pwrpas yr Adroddiad	Aelod Arweiniol a Swyddog Cyswllt
17 Mawrth 2020			

Nodyn I Swyddogion – Dyddiadau Cau Adroddiadau

<i>Cyfarfod</i>	<i>Dyddiad Cau</i>	<i>Cyfarfod</i>	<i>Dyddiad Cau</i>	<i>Cyfarfod</i>	<i>Dyddiad Cau</i>
<i>Gorffennaf</i>	25 Mehefin	<i>Tachwedd</i>	29 Hydref		

EITEMAU'R DYFODOL

CYFARFOD	Eitem (disgrifiad / teitl)	Pwrpas yr Adroddiad	Awdur / Swyddog Cyswllt

Updated 05/11/19 HB

Mae tudalen hwn yn fwiadol wag